

Posudek bakalářské práce

Jiří Kárník: První britsko-afghánská válka. Praha 2011, 99 stran.

Uvedená válka byla prvním ze tří ozbrojených konfliktů (1838–1842; 1878–1880; 1919), během nichž si Britové snažili zajistit kontrolu Afghánistánu, který měl mimořádný strategický význam pro obranu přístupů k Indii. Růst vlivu Ruska v oblasti Zakavkazska a v Persii vyvolal obavy Britů z ruského tlaku. Během první britsko-afghánské války v letech 1838–1842 se Britové pokusili získat kontrolu tohoto prostoru. Roku 1838 zahájili tažení do Afghánistánu, 1839 byla obsazena města Kandahár a Kábul, emíra Dósta Muhammada nahradil na trůnu probritský emír Šudža ul-Mulk. Povstání Afghánců v roce 1841 však vyústilo naprostou zkázou britských sil. Britská expedice sice roku 1842 obsadila načas znovu Kábul, po jejím stažení se ale k moci znovu dostal Dóst Muhammad. Lze jen souhlasit s autorem předložené práce, že *„první britsko-afghánská válka je velice významným konfliktem v dějinách britských koloniálních bojů o ovládnutí Indie, ruských snah o pronikání do Střední Asie, stejně jako pro dějiny středoasijského regionu jako celku.“* Je možno jen dodat, že mimořádný význam tohoto prostoru trvá dodnes.

Úkol, který si autor stanovil – zmapovat a zhodnotit příčiny, průběh a důsledky první britsko-afghánské války – byl bezesporu velmi obtížný. Avšak nejen proto, že česká historiografie v podstatě nevěnovala uvedené problematice žádnou pozornost. Práci mu ztížila skutečnost, že rozsáhlá odborná literatura v angličtině k britsko-afghánským válkám z podstatné části není ve fondech našich knihoven. Je třeba konstatovat, že se autor dokázal dobře vyrovnat s tímto problémem.

Text je rozdělen do sedmi kapitol. V první se autor věnuje hodnocení počátečních kontaktů Britů v Afghánistánu a soupeření Britů s Rusy o vliv ve Střední Asii. Druhá kapitola již uvádí a hodnotí vlastní příčiny konfliktu a přípravy Britů na něj. Třetí a čtvrtá kapitola prezentují britskou akci, dosazení šáha Šudži a následný vývoj. Pátá kapitola mapuje události, které vyústily masakrem u Kábulu v roce 1841. Závěrečné dvě kapitoly jsou pak věnovány vývoji situace po této tragické události, změnám v britské správě v Indii, průběhu akcí tzv. Armády odplaty a důsledům války, které jsou pak zevrubně hodnoceny především v závěru práce.

Výsledný text prokazuje, že Jiří Kárník systematicky a velmi pečlivě prostudoval poměrně rozsáhlou odbornou literaturu k tématu. Až na tři výjimky šlo o publikace v angličtině. Za velmi cennou považuji skutečnost, že si na jedné straně dokázal opatřit a prostudovat nejnovější tituly britských a amerických historiků (Dupree, Forbes, Rodenbough), na druhé straně získal také, dá se říci, dobové publikace (Burnes, Kaye, Lal), jejichž studium přispělo k pochopení nejednoho problému či události. Za velmi přínosné považuji využití denníků (Eden, Stocqueler, Sale) i prací M. E. Yapa. Pokud jde o nedostatky, je třeba zmínit místy poněkud nadměrnou popisnost textu.

Autor předloženým textem nesporně prokázal schopnost samostatné odborné práce, jeho znalosti o tématu jsou rozsáhlé, slovesná úroveň textu je solidní. Jelikož práce splňuje všechny základní požadavky, kladené na bakalářskou práci, doporučuji ji k obhajobě. Navrhuji hodnocení klasifikačním stupněm

21. 8. 2011

Prof. PhDr. Aleš Skřivan, CSc.